

811.161.1'373.611:811.163.41'373.611
811.161.1'367.622:811.163.41'367.622
<https://doi.org/10.18485/sj.2018.23.1.35>

ЈЕЛЕНА Б. ЛЕПОЈЕВИЋ*
Универзитет у Нишу
Филозофски факултет

Оригинални научни рад
Примљен: 04. 01. 2018.
Прихваћен: 29. 01. 2018.

СУПСТАНТИВИЗАЦИЈА КАО НАЧИН ТВОРБЕ И ЊЕНИ ВАРИЈЕТЕТИ: ПУНА И КОНТЕКСТУАЛНА

Супстантивизација је један од најраније посведочених творбених поступака, али се истовремено ради и о веома актуелном начину настанка нових речи који је данас, не с правом, потиснут из фокуса истраживања. Предмет анализе биће речи ширег придевског порекла употребљене у именичким функцијама. Са творбеног становишта овакве лексеме називамо супстантиватима, а од степена супстантивизације зависи да ли се ради само о контекстуалној употреби неке придевске речи у функцији именице или заиста долази до образовања нове речи. У сваком случају, и контекстуални и лексикализовани супстантивати имају све граматичке категорије и синтаксичке функције својствене именицама. Ослањајући се на компаративни приступ, анализи смо подвргли грађу на руском и српском језику. Истраживана појава илустрована је великим бројем примера из књижевних дела на којима се и темељи наш закључак да је супстантивизација, као начин творбе, својственија и продуктивнија у систему руског језика.

Кључне ријечи: супстантивизација, супстантиват, лексикализација синтагме, контекстуална супстантивизација.

*jelena.lepojevic@filozofski.rs

0. УВОД

Супстантивизација као подтип транспозиције (по другој терминологији: конверзија) специфичан је творбени модел код кога се нове јединице творе преласком других врста речи у класу именица без икаквих творбених средстава, односно, форманата. Улогу форманта преузима неколико морфолошко-синтаксичких показатеља и промена се састоји у следећем:

– у сужавању парадигме и промени категоријалног значења флексије: придевске речи, односно речи са значењем особине (рус: *рабочий, учащийся, ванная*; срп: *стари, драги, одрасли, хемијска*), подвргнуте процесу супстантивизације, претварају се у речи са значењем предметности, то јест, постају именице, у одређеним облицима хомонимичне мотивским придевима или партиципима. Те новонастале именице за свој основни облик узимају један од три рода сингулара или форму плурала, у зависности од рода и броја елидираних именица. Парадигма се на тај начин сужава на 12 од могућа 24 у руском, односно 14 од 42 у српском, а ако је у питању именица из категорије *pluralia tantum*, само 6 односно 7 облика.

– у реченици такви придеви, партиципи, бројеви и придевске заменице врше исту функцију као и именице: функције субјекта, објекта или адвербијала.

– супстантивизационе придевске речи губе промену по роду: категорије рода и падежа су код њих постале самосталне као и код осталих именица.

При супстантивизацији, на тај начин, промена обрасца деκлинације придева или партиципа врши функцију творбеног средства. Притом се парадигма придева или партиципа мења квантитативно – чува се само део парадигме мотивског придева (придева у најширем смислу) и квалитативно – флексије придева или партиципа, које зависе од одговарајуће форме рода, броја и падежа именица, постају независни именички афикси и добијају творбено значење. Супстантивизација се тако налази између безафиксалних (безморфемских) и афиксалних (морфемских) начина творбе.

Речи са оваквим морфолошким карактеристикама биле су предмет нашег истраживања у руском и српском језику. Грађа за рад прикупљена је у селективном корпусу руских књижевних текстова и њихових превода на српски, као и књижевних текстова на српском језику и њихових руских превода. У анализираним примерима супстантивизационе речи издвојене су подвлачењем и у оригиналу и у језику превода уколико се ради о творбено-семантичким еквивалентима, а уколико постоје одступања у начину творбе, семантички еквивалент издвојен је курзивом.

1. Творбене базе супстантивата

У именице могу прећи практично све придевске врсте речи. Код највећег броја прелазака других врста речи у именице ради се само о њиховој контекстуалној употреби у функцији именице, а да до образовања нове речи заправо не дође. Зато се може прочитати да се само прелазак придева у ужем смислу и партиципа може сматрати посебним начином творбе пошто једино у том случају стварно настаје нова реч са особинама карактеристичним за именице.

Од других придевских речи као творбена база за настанак супстантивата могу послужити и придевске заменице (рус. *каждый, всякий, всё, многие*; срп. *свако, своји, понеки, многи, онај, сви*), редни бројеви (рус. *первое, второе, третье*; срп. *први, други* и сл.) и основни број *један*, али у тим случајевима степен супстантивизације је на контекстуалном нивоу, односно, наведене врсте речи се само семантички приближавају правим именицама и врше функције карактеристичне за њих, али се не могу у потпуности преобразовати у именице.

Изузетак од поменутог правила је супстантивизација редних бројева *первое* (предјело), *второе* (главно јело), *третье* (десерт), облици који се у савременом руском језику сматрају апсолутно лексикализованим.

2. Лексичка супстантивација

Као што смо већ напоменули, о потпуној супстантивизацији се говори када је реч из друге врсте, најчешће придев у ужем смислу, у потпуности прешла у именицу, више се не користи као придев и када се више не може реконструисати мотивска синтагма, односно именица уз коју је стајао придев који је сада супстантивизиран. Наиме, у том случају долази до потпуне семантичке кондензације, именски члан мотивске синтагме се у потпуности одбацује (за разлику од контекстуалне супстантивизације, где се само изоставља), одговарајуће флексије придева или партиципа, које су у складу са родом и бројем елидирани именице, преображавају се у независне именичке афиксе. Како се може прочитати код Виноградова, „Окончания прилагательных, попадая в категорию предметности, там функционально преобразуются. Они становятся окончаниями-суффиксами существительного” [Виноградов 2001: 243]. Лексеме које су прошле кроз овај процес супстантивизације у потпуности су лексикализоване, пуноправне именице које се бележе у речницима као самосталне лексичке јединице. Код таквих именица насталих на бази придевско-именичке синтагме више не постоји потреба за именским чланом јер је комплетна семантика синтагме сада садржана у њеном придевском члану (упореди: рус. *жаркое, портной, мостовая, приданое, запятая*,

горничная, зодчий, насекомое, млекопитающее, пресмыкающееся, посылный, будущее; срп. председавајући, главнокомандујући, посилни, запослени, осуђени, осумњичени и сл.).

Овакве језичке појаве резултат су дуге и честе употребе неког придева у именичкој функцији – придевске речи сасвим губе придевска својства и добијају значење предметности, и тек у том случају можемо говорити о потпуно лексикализованом супстантивату.

Групи лексичких супстантивата припадају и следећи примери посведочени у нашој грађи:

Зачем же было жечь <u>горничной</u> лицо щипцами для завивки! ММ, ч. II, г. XXIII, с 285	Зашто је морала да опеche <i>собаричино</i> лице колмајзом? МиМ, ч. II, г. XXIII, стр. 338
---	---

Издвојени руски супстантиват један је од ретких код кога се облик мушког рода није супстантивизирао. Наиме, у савременом руском језику постоји облик мушког рода у виду презимена *Горничный*, аналогне форме женског презимена и, наравно, множински облик за означавање породице, али међу апелативима нема супстантивизираних форме у мушком роду за носиоца занимања. Разлог је тај што је ово били типично женско занимање и није било потребе за номинацијом у мушком роду. Наведени пример сведочи још и о мимоилажењу на творбеном плану – семантички еквивалент руског супстантивата је дериват *собарица*, али је садржај руске синтагме *именица + именица* на српски језик пренет конструкцијом присвојни придев (у чијој се основи налази именица *собарица*) + именица.

Против <u>портного</u> , над нотариусом, ютилось много квартирантов [...]. ДЖ, к. II, ч. X, 4, с 362	Преко пута <i>кројача</i> , изнад бележника, сместило се много станара [...]. ДокЖ, т. II, г. X, 4, стр. 75
---	--

Наведени руски супстантиват је један од оних ретких који се у савременом руском језику употребљава и класификује искључиво као именица. Сматра се да је настао од синтагме *портной мастер*, где је придев настао од старе именице (мн.) *порты*, у значењу 'одећа'. Његов српски еквивалент, с друге стране, води порекло од глагола *кројити*.

<u>Ученый</u> сквозь землю видит, обо всем заранее догадается. ДЖ, к. II, ч. X, 4, с 448	<i>Учен човек</i> кроз земљу види, све израније предвиди. ДокЖ, т. II, г. X, 4, стр. 76
---	--

Издвојени руски супстантиват настао је на партиципској бази. Иако се овај партицип још увек активно употребљава у руском језику, наведена именица се сматра готово потпун лексикализованом јер у руском језику не постоји други, општи термин, који би означавао ученог човека независно од гране науке. И у овом случају постоји мимоилажење на творбеном плану па је лексичко-семантички еквивалент издвојеном руском супстантивату српски дериват *научник*.

И у следећем пару примера еквивалентност између издвојених именица у руском и српском језику само је на семантичком нивоу:

<p><u>Часовой</u> по узкому коридору провёл доктора в широкое среднее отделение. ДЖ, к. I, ч. VII, 28, с 287</p>	<p><i>Стражар</i> спроведе доктора кроз узани ходник у широко средње одељење. ДокЖ, т. I, г. VII, 28, стр. 321</p>
--	--

<p>Товарищ <u>дежурный</u>, распорядитесь сейчас же, чтобы выслали пять мотоциклетов с пулеметами для поимки иностранного консультанта. ММ, ч. I, г. VI, с 76</p>	<p>Друже <u>дежурни</u>, наредите да сместа пет мотоциклиста са митраљезима крене у потеру за страним саветником. МиМ, ч. I, г. VI, стр. 86</p>
---	---

Супстантивати у овом пару примера су формалнограматички еквиваленти, али је још значајније то што је именица из српског језика један од малобројних у потпуности лексикализованих супстантивата. У ову групу спадају још и именице типа (*главно*)*командујући* и *председавајући*, *запослени*, *надређени*, *подређени*, *посилни* и слично.

Што се српских лексикализованих супстантивата тиче, свакако највише полемике је било о питању деклинационе припадности супстантивата *млада*. Придевско порекло наведеног супстантиват нико није оспоравао, али како гласе граматички правилне падежне форме још увек је отворено питање. Неки аутори сматрају да форма датива именице *млада* не може гласити никако другачије до *младѡј* [Маретић³1963: 170; Бабић 1986: 36] те се може извући закључак да се ради о придевској деклинацији, други аутори сматрају да су правилне и придевске и именске форме [Станојчић, Поповић⁴1995: 89] односно да се неки супстантивати још увек колебају између придевских и именичких флексија [Клајн 2003: 380], а постоји и они који заступају мишљење да је наведени супстантиват апсолутно, и својом парадигмом, прешао у класу именица [Ма-ројевић 2007: 770|771].

Измахне и удари танку јоху при коре- ну, а она се само приклони и савије као <u>млада</u> кумовој руци [...]. НДћ, г. VI, стр. 103	Размахнувшись, подсекает он под корень стройно ольху, и она сама так и клонится ниц, словно <i>молодая</i> к кумовой руке [...]. МнД, г. VI, с 112
---	---

Наводимо још неке од лексикализованих супстантивата у српском језику, с напоменом да, иако су ове именице мотивисане придевима, оне данас, као и претходна анализирана именица, у потпуности припадају именичкој промени.

– Зар се тако стража стражари и цар- ско <u>добро</u> чува? НДћ, г. III, стр. 41	– Разве так несут караул и стерегут царское <i>добро</i> ? МнД, г. III, с 42
Мехмедпаша [...] наредио је неваља- лом поверенику [...] да се одмах сели у једно мало место у Анадолији и да се жив не чује, ако жели да га и горе <u>зло</u> не снађе. НДћ, г. IV, стр. 67	Мехмед-паша [...] приказал наместнику [...] немедленно удалиться на поселение в захудальный городок Анатолии и чтобы звука о нем не было слышно, если он не хочет навлечь на себя еще <i>худшую кару</i> . МнД, г. IV, с 72

Наведени српски супстантивати сведоче о томе да се, поред семантичког сажимања које је карактеристично за све супстантивате, били они продукт лексичке или контекстуалне супстантивизације, код појединих супстантивата кондензација пренела и на парадигматски ниво и да је код тих супстантивата, највероватније захваљујући аналогiji, дошло и до промене у систему флексија.

Поред номинације лица, супстантивизација је у руском језику продуктивна и у творби заједничких и апстрактних именица:

[...] воспитанница его, которой он уже выделил <u>приданое</u> и которая (замечу для будущего) и сама была с деньгами [...]. П, ч I, г II, IV	[...] његова штићеница којој је он већ одредио <i>мираз</i> и која је (напомињем ради онога што следи) и сама имала капитал [...]. Д, д I, п II, III, стр. 49
---	---

Издвојени супстантиват се у савременом руском језику сматра апсолутно лексикализованим, док је српски еквивалент проста именица *мираз*, турског порекла.

„Господня земля и исполнение ея, <u>вселенная</u> и вси живущие на ней”. ДЖ, к. I, ч. I, 1, с 15	„Господња земља и исполњењије јеја, <u>весељенаја</u> и все живушчије на њеј”. ДокЖ, т. I, г. I, 1, стр. 41
---	--

Супстантивати у наведеном примеру у оба језика, иако су другачије написани, звуче идентично, и то можемо приписати великом утицају руског језика на поједине етапе у развоју српског језика. Данас овај супстантиват има нешто другачији графички лик и звучи *васиона*, мада се у употреби може чути и *васељена*, само је у основи извршена измена *вас-//вс-*, што више одговара српском фонетском систему.

Битно је још истаћи да наведени руски супстантиват припада придевском типу промене, док се његов српски еквивалент, иако му многи граматичари не оспоравају придевско порекло, у савременом српском језику више не осећа као придевска форма, па је и системом флексија прешао у именице као врсту речи. У неким старијим граматикама, додуше, могу се наћи облици ове именице по придевској промени (Д. *васиљеној/васионој*), али они одавно нису у употреби [Маретић³1963: 170].

[...] повернул на Морскую и, выйдя на <u>набережную</u> , стал, удивляя <u>городового</u> , взад и вперед ходить там. В, ч. II, г. XXVIII	[...] скрену у Морску и изашавши на <i>кеј</i> поче на чуђење <i>редара</i> да хода по њему тамо амо. Вас, д. II, г. XXVIII, стр. 339
--	--

Наведени пример, поред контекстуалног супстантивата *Морская*, садржи још два придева у именичкој функцији – *набережная* и *городовой*, који су стекли статус пунозначних именица (лексичка супстантивизација).

Потоњи супстантиват је у Русији (1862–1917) представљао нижи чин градског полицијског службеника. Данас се ова именица сматра архаичном. У исто време је ова лексема имала и синоним *городской*, такође придевски облик у именичкој функцији. Оба мотивска придева образована су од именице *город* – један суфиксом *-ов-*, други суфиксом *-ск-*.

Семантичке вредности лексикализованих супстантивата на српски језик пренете су именицама *кеј* и *редар*.

Этот стакан народного самогона я заместо <u>шампанского</u> опустошаю за вас, ребятушки. ДЖ, к. II, ч. X, 7, с 374	– Ову чашу народне ракије уместо <i>шампањца</i> испразнићу за вас, дечице! ДокЖ, т. II, г. X, 7, стр. 87
---	--

Именица забележена у претходном примеру спада у групу лексикализованих супстантивата. Настала је на бази средњег рода односног придева, а у семантичко-творбеној вези је са именицом *Шампањ* (назив региона у Француској). Код одговарајућег српског еквивалента такође се могу видети поменуте везе, али је именица *шампањац* по творбеном поступку дериват.

[...] изо дня в день стреляющему перечислениями, <u>запятыми</u> и фразами [...]. ДЖ, к. I, ч. IV, 12, с 147	[...] што из дана у дан пуца набрајањима, <u>запетама</u> и фразама [...]. ДокЖ, т. I, г. IV, 12, с 177/178
---	--

Именица *запятая* је још један лексикализовани супстантиват код кога се елидирана именица у савременом руском језику не може васпоставити. Преводни еквивалент овог руског супстантивата је именица *запета*, која се такође може сматрати супстантиватом – творбена база је глаголски придев прошли *запет*, *запета*, *запето*.

Юра думал о девушке и <u>будушем</u> , а не об отце и <u>прошлом</u> . ДЖ, к. I, ч. II, 21, с 80	Јура је размишљао о девојци и <i>будућности</i> , а не о оцу и <i>прошлости</i> . ДокЖ, т. I, г. II, 21, стр. 109
---	--

Издвојени руски супстантивати су именице средњег рода – *будущее* и *прошлое*, које се такође сматрају самосталним лексемама. Њихови преводни еквиваленти су деривати образовани уз помоћ суфикса *-(н)ост*.

Поэт бросился бежать к турникету, как только услышал первый вопль, и видел, как голова подскакивала на <u>мостовой</u> . ММ, ч. I, г. IV, с 52	Песник је потчао ка обртаљци чим је зачуо први крик и видео како глава одскаче по <i>калдрми</i> . МиМ, ч. I, г. IV, стр. 57
---	---

За перегородкой, отделявшей жилые закоулки от большой <u>мастерской</u> [...]. ДЖ, к. I, ч. IV, 4, с 290	Иза преграде, која је одвајала простор за становање од великог <i>атељеа</i> [...]. ДокЖ, т. I, г. IV, 4, стр. 150
---	---

У оба горенаведена примера издвојени руски супстантивати у потпуности су лексикализовани. Са издвојеним српским именицама, с обзиром на то да су у питању просте речи, постоји еквивалентност само на плану семантике. Потоњи руски супстантиват, у синтагматским односима са другим придевима, типа *столярная мастерская*, *швейная мастерская*, *слесарная мастерская*,

функционише као било која друга именица, што је и одлика лексикализованих супстантивата.

Као што смо већ напоменули, супстантивизирана придевска реч могла је задржати множински облик мотивског придева. На тај начин настали су супстантивати са одликама именица *pluralia tantum*. Овој групи припадају следећа два примера:

<p>Я имею твердые <u>данные</u> так заключить, а причина всему та, что – ждала меня. П, ч III, г IV, I</p>	<p>То закључујем на основу сигурних <i>података</i>, а свему је био разлог што је она – чекала мене. Д, д III, п IV, I, стр. 145</p>
--	--

Именица *данные* у руском језику нема аналогне форме сингулара, док њен српски преводни еквивалент није образован супстантивизацијом и има облике оба броја.

У следећем примеру имамо именицу *легкие*, чији се супстантивизирани облик сингулара *легкое* може образовати, али се јавља ређе. Његов српски еквивалент, *плућа*, такође припада групи именица *pluralia tantum*, али, за разлику од руске лексеме, није супстантиват по пореклу.

<p>У нее было воспаление <u>легких</u>. ДЖ, к. I, ч. III, 2, с 83</p>	<p>Имала је запаљење <i>плућа</i>. ДокЖ, т. I, г. III, 2, стр. 111</p>
---	--

Осим именице *десни*, у систему српског језика нема много супстантивата који би чинили групу именица *pluralia tantum*: већина српских супстантивати који се углавном употребљавају у множинском облику има облике сингулара чија је дистрибуција веома ограничена или се чак уопште не употребљавају. Један такав пример била би именица *седе* (Појавиле су се прве *седе*. – Ј.Л.) чија сингуларна форма може бити *седа* (влас), али је много уобичајенија употреба множинске форме.

Поред наведених, у српском језику постоје још неки примери именица, тачније назива насељених места, који су настали од облика присвојних придева, али су се десемантизовали и у савременом српском језику се не доживљавају као речи придевског порекла: *Краљево*, *Ваљево*, *Опово*, *Лапово*, *Смедерево*, *Панчево*, *Таково*, *Кладово*, *Подујево*, *Качарево*, *Купиново* и томе слично. Наиме, код ових топонима дошло је до промене у морфемској структури, односно до упрошћавања: некадашњи посесивни суфикс *-ов/-ев-* интегрисао се са некадашњом основом, формирајући нову коренску морфему.

2. КОНТЕКСТУАЛНА СУПСТАНТИВАЦИЈА

С друге стране, како запажа А. М. Пешковски у књизи *Русский синтаксис в научном освещении*, сваки придев може се употребити у функцији именице. Неки су се придеви почели употребљавати чешће као именице па су се придевска значења заборавила. Многе се речи, истиче аутор, налазе на том путу од придева до именице; неке су прешле већи део пута, неке су тек искорачиле, а неке су негде на пола пута [Пешковски 2001: 122]. Управо такве речи, које се налазе на путу од придева до именице, сматрамо продуктом делимичне, контекстуалне супстантивизације.

Одлика оваквих супстантивата је да се напоредо могу користити и у свом примарном, придевском значењу, али и у значењу именице. Размотрићемо ово питање на следећим примерима. У првом се примеру реч *военный* користи као придев, док се у другом ради о супстантивату:

<p>А в данном вопросе это предполагаемое знакомство было важнее <u>военных знаний</u>.</p> <p>ДЖ, к. II, ч. X, 6, с 371</p>	<p>У овом случају то његово познавање било је важније од <u>војних знања</u>.</p> <p>ДокЖ, т. II, г. X, 6, стр. 83</p>
<p>Увидев въезжающего <u>военного</u>, солдаты вскочили с мест, <u>военный</u> махнул им рукой и въехал в город.</p> <p>ММ, ч. II, г. XXVI, с 338</p>	<p>Када угледаше <i>официра</i> који је улазио, војници скочише са места, <i>официр</i> им махну руком и уђе у град.</p> <p>МиМ, ч. II, г. XXVI, стр. 398</p>

Разлика у њиховој синтаксичкој функцији јасно се огледа у синтагматским спојевима (*военные знания/въезжающий военный*), као и у преводу на српски језик: док се у првом примеру руска синтагма на српски језик преводи одговарајућом синтагмом, тамо где је исти тај придев употребљен у функцији именице у српском имамо као преводни еквивалент именицу *официр*.

Такође и речи етнонимског значења *русский*, *русская*, *русские* могу се двојако користити – у својству именице и у својству придева.

<p>И это потому, мой мальчик, что один я, как <u>русский</u>, был тогда в Европе единственным европейцем.</p> <p>П, ч III, г VII, II</p>	<p>И то зато, дечаче мој, што сам ја, као <i>Рус</i>, тада у Европи био једини Европљанин.</p> <p>Д, д III, п VII, II, стр. 221</p>
--	---

– [...] а я вам давно призналась: я русская и Россию люблю. П, ч II, г IV, II	– [...] а и ја сам одавно признала: ја сам Рускиња и волим Русију. Д, д II, п IV, II, стр. 314
--	---

С обзиром на то да руски придеви у плуралу не разликује род већ имају један облик за сва три рода, род супстантивата образованог на оваквој бази одређује се на основу контекста. Тако плурал *русские* има значење 'Руси' ако се односи на особе мушког или и мушког и женског пола, а ако се односи на особе женског пола имаће значење 'Рускиње'.

Это кажется военною игрою, а не делом, потому что они такие же русские, как мы [...]. ДЖ, к. I, ч. VII, 29, с 291	Ово све личи на играње рата, а не на збиљу, зато што су и они <i>Руси</i> као и ми [...]. ДокЖ, т. I, г. VII, 29, стр. 325
--	---

Такође захваљујући ширем контексту, руски супстантиват из следећег примера преведен је на српски језик дериватом *Рускиња*:

Только жена у него из русских [...]. В, ч. II, г. XII	Само му је жена од наших, <i>Рускиња</i> [...]. Вас, д. II, г. XII, стр. 272
--	---

Осим што су српски еквиваленти ових руских супстантивата деривати, разлика се уочава и на плану графије: српски етноними се пишу великим словом.

Поред националне припадности, великим бројем контекстуалних супстантивата номинује се лице према психичким и физичким карактеристикама. Многи од ових супстантивата употребљавају се да се истакне оно негативно или бар другачије код неке јединке: *беззубый* – *крезуби*, *глухой* – *глуви*, *лысый* – *ћелави*, *немой* – *неми*, *полный/толстый* – *дебели*, *пьяный* – *пијани*, *покойный* – *покојни*, *слепой* – *слепи*, *чекнутый* – *луди*. Такви су и следећи примери:

Предметом [...] ненависти был его бульдог Джек [...] который такими стремительными рывками тащил его за собою, что Комаровский сбивался с шага, бросался вперед и шел за собакой, вытянув руки, как слепой за поводырем. ДЖ, к. I, ч. II, 3, с 37	Предмет [...] мржње био је његов булдог Цек [...] који га је тако наглим трзајима вукао за собом да је Комаровски посртао, летео напред и поводио се за псом испружених руку као <i>слепац</i> за водичем. ДокЖ, т. I, г. II, 3, стр. 65
--	---

Иако дериват *сленац* представља фреквентнији преводни еквивалент руском супстантивату, постоје и случајеви када се у српском језику придев *слеп* користи у именичкој функцији као, на пример, у изреци *Води слеп ћоравога* у којој се, поред већ поменутог придева, у супстантивизираном облику налази и други придев – *ћорави*.

Она ради писмени задатак, у ком жели да докаже, да су, на пример, <u>слепи</u> , и <u>глувонѐми</u> , способни, и те како, за живот. РЛ, к. I, стр. 143	В своем реферате она стремится доказать способность <u>слепых</u> и <u>глухонемых</u> к активной, вполне полноценной жизни. РоЛ, к. I, с 193
--	---

У претходном примеру имамо два издвојена придевска облика у функцији субјекта – супстантивате *слепи* и *глувонѐми*, који су на руски језик преведени одговарајућим поимениченим формама.

Богатство ове групе указује на велики број супстантивата који настаје у сфери свакодневне комуникације.

Супстантиват у следећем примеру употребљава се у двојакој функцији, али се и његова двострука припадност бележи и у речницима. У српском језику не постоји одговарајући еквивалент у форми супстантивата већ се у том значењу употребљава дериват настао на бази глагола *просити*.

Словом, он был очень непригляден и скорее всего походил на городского <u>нищего</u> [...]. ММ, ч. II, г. XXVI, с 348	Укратко, био је више него неугледан и најпре би се могло рећи да је лично на градског <i>просјака</i> [...]. МиМ, ч. II, г. XXVI, стр. 410
---	---

<u>Несчастный</u> был уже при последнем издыхании. ДЖ, к. II, ч. XII, 8, с 426	<i>Несрећник</i> је већ био на издисају. ДокЖ, т. II, г. XII, 8, стр. 141
---	--

Иако је у преводу претходног примера искоришћен дериват, у руском се примеру јасно види да придев *несчастный*, који у потпуности припада класи придева, може бити искоришћен у функцији именице и бити носилац њене синтаксичке функције – функције субјекта. Иако се ради о контекстуалној супстантивизацији, чак и такви супстантивати имају све граматичке категорије и све синтаксичке функције једне именице.

Још један такав пример налазимо у српском језику: *здрав* и *болестан* припадају класи придева, али их слободно користимо у значењу именица. Фрезема

Здрав болесном не верује, која у руском језику има одговарајући аналог Здоровый больной не поймае, сведочи о употреби придева у функцији именице.

С друге стране, ван поменуте фраземе, руском контекстуалном супстантивату *больной* у српском језику одговара дериват *болесник*, као што је посведочено у следећем примеру:

<u>Больной</u> , про которого он говорил, сидел в этом же вагоне в углу. В, ч. II, г. XLII	<i>Болесник</i> о коме је говорио седео је у том истом вагону у углу. Вас, д. II, г. XLII, стр. 401
---	--

И у следећем примеру реч *писмени* припада класи придева, али је употребљена као именица, у функцији субјекта:

<u>Писмени</u> су читали наглас, сричући и застајући код страних израза и необичних кованица. НДћ, г. XVII, стр. 269	<u>Грамотные</u> читали его вслух, спотыкаясь на иностранных и заковыристых словечках. МнД, г. XVII, с 301
---	---

Из грађе на српском језику, где је контекстуална супстантивизација заступљенија од потпуне супстантивизације, издвојили бисмо следећи пример:

Случај је хтео [...] да су ту поворку отворила ова два проста човека, двојица из гомиле <u>неуких</u> , <u>убогих</u> и <u>недужних</u> [...]. НДћ, г. VI, стр. 105 106	По воле случая – [...] – вереницу погубленных возглавили эти два простолюдина, два из массы <u>темных</u> , <u>убогих</u> и <u>невинных</u> [...]. МнД, г. VI, с 115 116
--	---

Из оба језика елидирана је именица *људи* која се, на основу контекста, лако васпоставља. Ради се, дакле, о контекстуалним супстантиватима који су преузели сва морфолошко-синтаксичка обележја именице уз коју (би могли да) стоје.

Тогда всей своей полужвериной верой Юра верил в Бога этого леса, как в <u>лесничего</u> . ДЖ, к. I, ч. III, 15, с 109	Тада је Јура веровао свом својом полуживотињском вером у бога те шуме као <i>шумара</i> . ДокЖ, т. I, г. III, 15, стр. 138
--	---

Именица *лесничий*, иако још увек није у потпуности прешла у класу именица, употребљава се напореда са својим синонимом *лесник*, која је по начину постанка дериват. Еквивалентна форма у српском језику је дериват *шумар*.

Поред свих досад анализираних категорија именица, у нашој грађи је посведочен и велики број контекстуалних супстантивата којима се номинује језик:

По ее настоящим он по окончании реального засел за дополнительные латынь и греческий [...]. ДЖ, к. I, ч. III, 7, с 94	На њено инсистирање, он је после завршене реалке спремио допунски из грчког и латинског [...]. ДокЖ, т. I, г. III, 7, стр. 123 124
--	---

У примеру на руском језику само се *грчки* може сматрати супстантиватом, док у преводу на српски имамо и именицу *латински*, која је такође именица придевског порекла. У руском примеру имамо још један контекстуални супстантиват – [по окончании] *реального*: на име, у Русији је до 1917. године постојала посебна врста средњошколског усмерења чији је пун назив био *реальное училище*. Ова синтагма се неретко супстантивизирала и гласила би само *реальное*. Са нестанком ове врсте образовања долази до архаизације ове именице, а са развојем модерних наука психолошко-педагошког профила овај супстантиват, у чијој је основи сада другачија синтагма, преко процеса хомонимизације бива терминологизован, а када се употребљава ван граница науке означава стварност и реалност. Семантички еквивалент овог руског супстантивата у српском језику се сматра универбом (*реалка* од *реална гимназија*).

Поред издвојеног примера, сви називи језика, елидирањем именице *језик*, постали су супстантивати. Грађа и на руском и на српском језику обилује таквим примерима:

Разговор се водио на неком језику, за који су мислили да је <u>пољски</u> , – а био је <u>руски</u> . РЛ, к. I, г. II, стр. 16	Они разговаривали на языке, которые окружающие принимали за <u>польский</u> , а на самом деле это был <u>русский</u> . РоЛ, к. I, г. II, с 36
---	--

Зажмуривши на десно око, Алихоца је срицао текст на <u>турском</u> [...]. НДћ, г. IX, стр. 145	Зажмурив правым глазом, Алиходжа слог за слогом разбирал <u>турецкий текст</u> [...]. МнД, г. IX, с 160
---	--

Офицер, резервни поручник, Мађар, читао је оштрим гласом смртне пре-суде на <u>немачком</u> [...]. НДћ, г. XXII, стр. 359	Офицер, поручник запаса из венгров, чеканним гласом оглашава <i>по-немецки</i> текст смртним приговором [...]. МнД, г. XXII, с 405
--	---

У примерима на српском сви називи језика су супстантивати, док у примерима на руском није увек тако: форме супстантивата као преводне еквиваленте нашим супстантиватима имамо само у првом примеру, док су остали српски супстантивати на руски језик преведени предлозима или, пак, синтаagmaма.

Интересантна је ситуација са следећим примерима: издвојене речи у њима се читају двојако (са дужином и без ње) те смо их укључили у анализу. Наиме, код супстантивата би требало да се вокалска дужина сачувала, док је код истих облика у адвербијалној функцији дужина неутрализована. Међутим, код издвојених супстантивата у примерима који следе дошло је до неутрализације дужине:

А говорила је погрешно, јер никада није научила добро <u>српски</u> [...]. НДћ, г. XIV, стр. 218	Так никогда как следует и не выучившись <u>сербскому</u> , Лотика говорила неправилно [...]. МнД, г. XIV, с 243
А за то време учили бисмо <u>енглески</u> . НДћ, г. XXI, стр. 349	И учим тем временем <u>английский</u> . МнД, г. XXI, с 392
Поручник је говорио <u>немачки</u> са мађарским нагласком [...]. НДћ, г. XXII, стр. 361	[...] эти слова, произнесенные <i>по-немецки</i> с венгерским выговором [...]. МнД, г. XXII, с 406
[...] Давна је знао само да говори <u>француски</u> , али не и да води службену преписку. ТХ, г. IV, стр. 66	[...] Давна только говорил <i>по-французски</i> , а служебной переписки вести не мог. Тх, г. IV, с 52

Супстантивизирани називи језика, поред овакве употребе, могу означавати и називе школских предмета. Поред тога, у српском се често супстантивизирају и називи других образовних предмета: *ликовно*, *музичко*, *физичко*, *грађанско* и сл.

У групу контекстуалних супстантивата спадају и топоними, називи улица, предузећа, називи метро-станица попут *Пушкинская* (улица); *Достоевская*,

Спортивная (станция). Овај тип супстантивизације је веома продуктиван у руском језику, како у писаној тако и у вербалној форми, док у грађи на српском језику не бележимо ниједан овакав пример, осим ако се не ради о преводу са руских оригинала, мада је и онда заступљенији превод пуном синтагмом јер за нас појмови који се означавају супстантивизираним формама не представљају језичку свакодневицу:

Она повернула с <u>Тверской</u> в переулочек и тут обернулась. ММ, ч. I, г. XIII, с. 149	Скренула је са <u>Тверске</u> у улицицу и тада се обрнула. МиМ, ч. I, г. XIII, стр. 173
---	--

Двочлани називи улица иначе се врло често користе у супстантивизираној форми која настаје елидирањем друге компоненте у називу, па тако у грађи налазимо још и следећи пример чији је пуни назив *Невский проспект*:

Я иду по <u>Невскому</u> и замечаю, что по другой стороне улицы, по тротуару, идет господин [...]. П, ч. I, г. VIII, II	Идем <i>Невским проспектом</i> и спазим да другом страном улице, тротоаром, иде господин [...]. Д, д. I, п. VIII, II, стр. 179
--	---

У српском језику овакав тип супстантивата углавном се користи у слободној, вербалној номинацији, док се у званичној употреби испред или иза придевске компоненте налази именица *улица*; тако у неколико градова у Србији имамо *Светосавску*, *Берданску*, *Устаничку*, *Балканску*, *Вардарску*, *Његошеву* (улицу). Некадашња Улица Победице у Нишу, такозвана *Победина*, данас је *Обреновићева*, затим ту су и *Епископска*, *Сремска*, *Зеленгорска*, *Караџићева*, *Сомборска* и још много других.

Град на Неви има и специфичну структуру, сачињен је од бројних острва, од којих је свакако најпознатије *Васиљевско*, па се и ова врста топонима, као што показује следећи пример, може користити у функцији именице:

[...] просить, умолять его приехать к ним на <u>Васильевский</u> , в пятую линию, такую-то квартиру. В, ч. II, г. XXIV	[...] моли га и преклиње да дође код њих на <u>Васиљевско</u> , у пету линију, у тај и тај стан. Вас, д. II, г. XXIV, стр. 319
---	---

Супстантиват-топоним у руском језику је мушког рода јер је род преузео од елидираних именица *остров* која је мушког рода, док је у српском *острво* именица средњег рода па је и супстантиват средњег рода.

Осим назива улица у слободној номинацији могу се супстантивизирати и називи установа културе: *Большой, Малый* (театр); *Народно, Југословенско драмско, Луткарско* (позориште), *Учительски* (дом). На руском говорном подручју постоји и небројено позоришта под називом *Молодежный театр* чији се назив, наравно, скраћује у *Молодежный*, док код нас постоји позориште у чији назив улази супстантиват – Позориште *младих*.

Контекстуалним супстантиватима се номинују и називи медицинских установа (рус. *урологическое, детское, заочное, хирургическое отделение*; срп. *уролошко, дечије, очно, хируршко, ушно одељење*) или називи возова (*скорый, почтовый, курьерский, пассажирский* поезд – *брзи, путнички, експресни, теретни* воз). У разматраној грађи бележимо само један супстантиват – *почтовый*, чији је српски преводни еквивалент у примеру који наводимо супстантиват *путнички*, мада ово нису потпуни семантички еквиваленти. Наиме, овај супстантиват у руском подразумева да је воз састављен од путничких и вагона за дистрибуцију поштанских пошиљки, док српски супстантиват *путнички* за еквивалент има руски супстантиват *пассажирский*.

<p>Арестантский поезд шел за два часа до <u>почтового</u>, на котором ехал Нехлюдов [...]. В, ч. II, г. XXXIV</p>	<p>Затворенички воз је кретао два сата пре <u>путничког</u> којим је ишао Нехлюдов [...]. Вас, д. II, г. XXXIV, стр. 364</p>
---	--

Велики број контекстуалних супстантивата у руском језику служи за номинацију просторија – према употреби, намени, карактеристичном предмету и томе слично. Еквивалентни облици у српском језику углавном су деривати.

<p>[...] гонялись за крысами, в большом количестве бегавшими по каменному полу <u>мертвецкой</u>. ДЖ, к. I, ч. III, 2, с 83</p>	<p>[...] журили за пацовима, којих је много трчало по каменом поду <u>мртвачнице</u>. ДокЖ, т. I, г. III, 2, стр. 112</p>
---	---

Обе именице, *мертвецкая* у руском, и *мртвачница* у српском, имају исту творбену базу – придев *мртав* од којег је извођењем настала именица *мертвец* у руском, односно *мртвак* у српском. Даљом деривацијом у руском добијамо придев *мертвецкий*, односно облик женског рода *мертвецкая* чијом супстантивизацијом добијамо поменути именицу, док се у српском језику деривацијом изведене именице добија још једна изведеница која означава просторију ове намене. Дакле, у српском језику не постоји адекватан еквивалент у виду супстантивата. И следећи руски супстантиват означава просторију исте намене те отуда има исти преводни еквивалент у српском језику:

<p><u>Покойницкая</u> была обыкновенная небольшая камера.</p> <p>В, ч. III, г. XXVII</p>	<p><i>Мртвачница</i> је била обична омања ћелија.</p> <p>Вас, д. III, г. XXVII, стр. 488</p>
<p>[...] мелко нарезали ножницами хлебные купоны квартирантов со всего дома, сортировали [...] по категориям и относили в <u>булочную</u> [...].</p> <p>ДЖ, к. II, ч. XV, 6, с 547</p>	<p>[...] у зору маказама ситно сецкали хлебне купоне станара из целе куће [...] сортирали их према категоријама и односили у <i>пекару</i> [...].</p> <p>ДокЖ, т. II, г. XV, 6, стр. 264</p>

У основи издвојеног руског супстантивата налази се именица *булка*, *булочка* која означава врсту хлеба округле форме од белог пшеничног брашна. Продавница у којој се продавао овакав хлеб, а касније и многе друге сорте, добила је назив *булочная*. У српском језику, с друге стране, за овакав тип продавница не постоји одговарајући еквивалентни супстантиват, код нас се оне зову *пекарама*. У руско-српском речнику као друга преводна могућност дата је и синтагма 'Продавница хлеба и пецива' мада је уобичајено рећи пекара [Станковић 1998: 58].

Међу контекстуалним супстантиватима има и оних без којих би услови свакодневне комуникације били знатно усложњени – то су супстантивати којима означавамо врсте хране и пића. Продуктивност ове групе није на нивоу претходне, али њихов значај није ништа мањи у оба језика. Овом типу, између осталог, припадају *съестное*, *мучное*, *жирное*, *жареное*, *острое*, *заливное*, *спиртное*, *горькая*; а од српских супстантивата издвајамо *посно*, *масно*, *слано*, *слатко*, *кисело*, *људо*, *кувано*, *љута*, *мека*, *турска* и томе слично.

<p>[...] Софья и я, мы не любим <u>сладкого</u>.</p> <p>П, ч I, г VI, II</p>	<p>[...] Софија и ја не волимо <i>слаткише</i>.</p> <p>Д, д I, п VI, II, стр. 130</p>
--	---

Руски супстантиват *сладкое* као преводни еквивалент у првом примеру има дериват *слаткиш(и)*, мада се и у српском језику може чути форма *слатко* за означавање различитих слатких послатица. Међутим, примарно значење овог српског супстантивата је 'у шећеру кувано воће', а у том значењу се у руском језику користи именица *варенье*.

<p>Паша ми, умишљам ја, понуди мјесто крај очака, нареди секретарици да пристави кафу и да ме послужи <u>слатким</u> од јагода. РК, стр. 169</p>	<p>Закончив разговор, паша жестом пригласил меня занять место у очага [...]. Велит секретарше принести кофе и земляничное <i>варенье</i>. РуссК, с 216/217</p>
--	--

У свакодневној употреби у српском језику су, за врсте јела и јестива, и супстантивати *посно, масно, слано, кисело, кувано, љуто*.

<p>[...] добра и чиста ракија, подељена у првенац, <u>љуту</u>, <u>меку</u> и патоку [...]. ТХ, г. XXVI, стр. 482</p>	<p>[...] чистейшая ракия разных сортов: первач, <u>крепкая</u>, <u>слабая</u> и сивуха [...]. Тх, г. XXVI, с 383</p>
---	--

Треба напоменути и то да наведена два српска супстантивата, *љуто* и *љута*, иако су настали од истог придева, разликом у роду означавају два различита појма: супстантиват средњег рода означава врсту јела, док супстантиват у женском роду означава врсту ракије. И издвојени придев *мек(a)* има у наведеном примеру именичку функцију, такође означава врсту ракије. Оба супстантивата су на руски преведена одговарајућим супстантивизираним облицима.

Од поименичених придева који означавају врсту пића у фреквентној је употреби, поред оних наведених у примеру из грађе, и назив за врсту кафе – *турска*.

И да закључимо, у говору се често среће индивидуална употреба других врста речи у значењу именице, али не треба сваки од тих случајева сматрати резултатом супстантивизације. Међутим, треба имати у виду да све именице настале супстантивизацијом, макар и контекстуалном, имају синтаксички независне категорије рода, броја и падежа преузете од елидиране именице, именичке функције и предметно значење [Маројевић 2007: 769].

3. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Супстантивизација је један од творбених процеса о чијим резултатима постоје записи још из XVIII века, а с друге стране, она верно осликава прилике у модерном друштву.

На развој ове појаве, поред чињенице да се скоро сви придеви могу употребити у функцији именице, утицао је и један екстралингвистички фактор – економисање језичким средствима. Наиме, у ситуацији када је контекст

већ успостављен, употреба супстантивизираних облика, када за то постоји могућност, сасвим је оправдана из угла језичке економије. Тиме се смањује редундантност, а садржај поруке се не оштећује.

Поредећи ову појаву у руском и српском језику, дошли смо до закључка да је супстантивизација продуктивнији творбени поступак у руском језику – много већи број руских придевских речи се користи у функцији именице и њихова употреба је много слободнија него у српском језику. То је довело до тога да је и број лексикалованих супстантивата у руском језику већи, али и да контекстуалних супстантивата има знатно више.

С друге стране, број лексикалованих супстантивата у српском језику је занемарљив, док се контекстуална супстантивизација одликује већом продуктивношћу. За разлику од руских супстантивата, код већег броја српских именица придевског порекла дошло је и до раскидања везе са придевском основом и преласка у именски тип деκлинације (*добро, зло, стрина, ујна, благо* и сл.).

Желимо још да напоменемо да овај рад представља општи преглед тематике, да се и лексичка и контекстуална супстантивизацију могу анализирати са других аспеката, да се поред творбеног може детаљније анализирати и лексички аспект (подела супстантивата на лексичко-семантичке групе), веза између типа супстантивизације и творбене базе, као и њихова деκлинациона припадност, али да због ограничености простора нисмо успели да обухватимо све поменуте аспекте. Они ће бити предмет засебног истраживања.

У вези са темом лексичке и контекстуалне супстантивизације, тачније, са њиховим резултатом, јесте и подела супстантивата на властите именице и апелативе, о чему смо већ писали [Лепојевић 2014], као и утицај принципа језичке економије, о чему смо такође писали [Лепојевић 2013].

ИЗВОРИ

- В:** Толстой, Лев Николаевич, *Воскресение*, интернет, доступно на: http://az.lib.ru/t/tolstoj_lew_nikolaewich/text_0090.shtml (приступљено 12. јула 2017.)
- Вас:** Толстој, Лав Николајевич (1954), *Васкрсење*, превео Виктор Димитријев, Београд: Задруга.
- Д:** Достојевски, Фјодор Михајлович (1992), *Дечко*, превели Милена и Радмило Маројевић, Москва: Радуга.
- ДЖ:** Пастернак, Борис Леонидович (2004), *Доктор Живаго*, Москва: Эксмо

- ДокЖ**: Пастернак, Борис Леонидович (1962), *Доктор Живаго*, превела Олга Влатковић, Београд: Просвета.
- ММ**: Булгаков, Михаил Афанасьевич (2005), *Мастер и Маргарита*, Москва: Эксмо.
- МиМ**: Булгаков, Михаил Афанасјевич (2010), *Мајстор и Маргарита*, превела Злата Коцић, Београд: ЗУНС.
- МнД**: Андрич, Иво (1988), *Мост на Дрине*, перевод Т. Вирты, Белград: „Просвета”
- НДћ**: Андрић, Иво (1981), *На Дрини ћуприја*, сабрана дела, књига прва, Београд: Просвета.
- П**: Достоевский, Федор Михайлович, *Подросток*, интернет, доступно на http://az.lib.ru/d/dostoewskij_f_m/text_0090.shtml (приступљено 12. јула 2017).
- РЛ**: Црњански, Милош (2006), *Роман о Лондону*, Београд: Новости.
- РК**: Драшковић, Вук (2000), *Руски конзул*, Београд: Српска реч.
- РоЛ**: Црњанский, Милош (1991), *Роман о Лондоне*, перевод Т. Вирты и Т. Поповой, Москва: Художественная литература.
- РусК**: Драшковић, Вук (2004), *Русский консул*, превод Иљя Числов, Белград: Србское слово.
- ТХ**: Андрић, Иво (1981), *Травничка хроника*, сабрана дела, књига друга, Београд: Просвета.
- Тх**: Андрич, Иво (1985), *Травницкая хроника*, перевод М. Волконского, собрание сочинения, том третий, Москва: Художественная литература.

ЛИТЕРАТУРА

- Бабић 1986**: S. Babić, *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku*, Nacrt za gramatiku, Zagreb: Djela JAZU.
- Белешопкова³1999**: В. А. Белошопкова и другие, *Современный русский язык*, Москва: Азбуковник.
- Виноградов⁴2001**: В. В. Виноградов, *Русский язык* (грамматическое учение о слове), Москва: Русский язык.
- Земска 2009**: Е. А. Земская, *Современный русский язык Словообразование*, Москва: Флинта.

- Земска 2008:** Е. А. Земская и др: *Современный русский язык. Активные процессы на рубеже XXв*, Москва: Языки славянских культур.
- Кисельова 2010:** М. А. Киселёва, *Лексика и словообразование*, Москва: Флинта, Наука.
- Клајн 2003:** И. Клајн, *Творба речи у савременом српском језику*. Други део. *Суфиксација и конверзија*. Београд: ЗУНС/Матица српска/САНУ.
- Лепојевић 2013:** Ј. Лепојевић, Испитивање принципа економије у језику на примерима супстантивата, *Радови Филозофског факултета*, Универзитет у Источном Сарајеву, Филозофски факултет Пале, XV/1, Пале, [357–368].
- Лепојевић 2014:** Ј. Лепојевић, Супстантивизација у оквиру властитих имена према супстантивизацији у оквиру апелатива (на материјалу руског и српског језика), *Филолог – часопис за језик, књижевност и културу*, Универзитет у Бањој Луци, Филолошки факултет, X, Бања Лука, 61–70.
- Лепојевић 2014^a:** Ј. Лепојевић, Супстантивати као структурни елементи фразема, *Радови Филозофског факултета*, Универзитет у Источном Сарајеву, Филозофски факултет Пале, 16/1, 699–714.
- Лопатин 1967:** В. В. Лопатин, *Субстантивација как способ словообразования в современном русском языке*, Москва: Русский язык.
- Маретић ³1963:** Т. Maretić, *Gramatika hrvatskoga ili srpskoga jezika*, Zagreb: Matica hrvatska.
- Маројевић ⁴1994:** Р. Маројевић, *Грамматика руског језика*, Београд: ЗУНС.
- Маројевић 2007:** Р. Маројевић, „Творба речи у савременом српском језику Ивана Клајна (II)”, *Српски језик* 12, 501–600.
- Пешковски ⁸2001:** А. М. Пешковский, *Русский синтаксис в научном освещении*, Москва: Языки славянской культуры.
- Пипер, Клајн, 2013:** П. Пипер, И. Клајн, *Нормативна граматика српског језика*, Нови Сад: Матица српска.
- Станковић ²1998:** *Руско-српски речник*, у редакцији Богољуба Станковића, Нови Сад – Москва: Будућност – Русский язык.
- Станојчић, Поповић ⁴1995:** Ж. Станојчић. Љ. Поповић, *Грамматика српског језика. Уџбеник за I, II, III и IV разред средње школе*, Београд: ЗУНС.

СУБСТАНТИВАЦИЈА КАК СПОСОБ СЛОВООБРАЗОВАНИЯ И ЕЕ РАЗНОВИДНОСТИ: ПОЛНАЯ И ЭЛЛИПТИЧЕСКАЯ

Резюме

В настоящей статье на материале русского и сербского языков рассматриваются две разновидности субстантивации: полная и эллиптическая. Использование прилагательных и причастий в функции существительного в повседневной жизни очень широко распространено, но в зависимости от того, осуществляется ли образование нового слова или нет, говорим о словообразовательном процессе или о простом употреблении другого слова в значении существительного. В любом случае, у продуктов обеих разновидностей есть все категориальные признаки и синтаксические функции существительного.

Ключевые слова: субстантивация, субстантиват, лексическая субстантивация (лексикализация), эллиптическая субстантивация.

Елена Б. Лепоевич